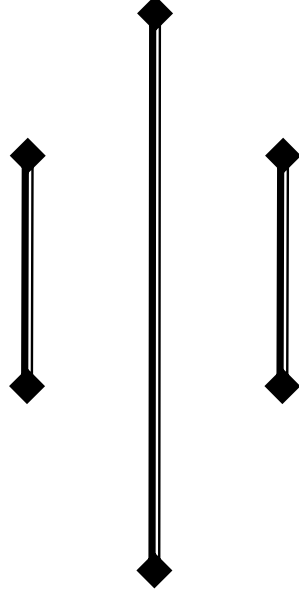

रामगोपालपुर नगरपालिका
नगर कार्यापालिकाको कार्यालय
रामगोपालपुर, महेन्द्र

अपांगता भएका व्यक्तिको परिचयपत्र वितरण
कार्यविधि, २०७५

नेपाल सरकार

महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय

अपांगता भएको व्यक्तिको परिचय पत्र वितरण कार्यविधि, २०७५

प्रस्तावना :

नेपालको संविधा, अपांगता भएको व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन २०७४ तथा संयुक्त राष्ट्र संघले पारित गरी नेपालले हस्ताक्षर समेत गरिसकेको अपांगता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी महासन्धी २००६ Convention on the Wight of persons with Disabilities (CRPD) को उद्देश्य, मर्म र भावना बमोजिम अपांगता भएका व्यक्तिहरुको परिचयपत्र वितरण कार्यविधि बनाउन बाञ्छनिय भएकोले, अपांगता भएको व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४ को दफा ६१ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहाय नमुना कार्यविधि जारी गरेको छ ।

परिच्छेद १ प्रारम्भिक

- (१) संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :
- (१) यस कार्यविधिको नाम "अपांगता भएको व्यक्तिको परिचयपत्र वितरण कार्यविधि, २०७५" रहेको छ ।
- (२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
- (२) परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा :
- (क) "ऐन" भन्नाले अपांगता भएका व्यक्तिहरुको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४ (पहिलो संशोधन २०७५ समेत) सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ख) "नियमावली" भन्नाले अपांगता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन २०७४ अनुसार बन्ने नियमावली सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ग) "स्थानीय तह" भन्नाले नगरपालिका सम्भन्नु पर्नेछ ।
- (घ) "वडा कार्यालय" भन्नाले स्थानीय तहको वडा कार्यालय सरुभन्नुपर्दछ ।
- (ङ) "समन्वय समिति" भन्नाले अपांगता भएको व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४ (पहिलो संशोधन २०७५) को दफा ४२ बमोजिम स्थानीय समन्वय समिति सम्भन्नु पर्दछ ।

परिच्छेद २ उद्देश्य, मापदण्ड

- (३) उद्देश्य : यस कार्यविधिको उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेका छन् :
- (क) विभिन्न प्रकारका अपांगता भएका नेपाली नागरिकहरुको पहिचान गरी उनीहरुलाई सेवा सुविधामा पहुच स्थापीत गर्न, त्यस्ता सेवा सुविधाहरुको लागी योजना निर्माण

गर्न र स्थानीय तहदेखि नै विभिन्न प्रकृतीका अपांगता भएका व्यक्तिहरुको वर्गिकृत
लगत राख्न सहज तुल्याउने ।

- (ख) अपांगता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन र अपांगता भएका व्यक्तिहरुको
अधिकार सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय महासन्धी २००६ (CRPD) मा नेपाल सरकारले
जनाएका प्रतिवद्धता बमोजिम अपांगता भएका व्यक्तिलाई प्राथमिकताको आधारमा
सेवा सुविधाहरु उपलब्ध गराउन सहज बनाउने ।
- (ग) अपांगताको प्रकृती, वर्गिकरण र अवस्थाका आधारमा अपांगता भएका व्यक्तिले
पाउने सेवा सुविधा र अवसरको प्राथमिकिकरण गर्न सहयोग गर्ने ।
- (४) परिचयपत्र वितरणका मापदण्ड देहाय बमोजिम रहेका छन् :
- अपांगता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐनको अनुसूचिमा प्रकृतीका आधारमा
अपांगतालाई १० प्रकारका वर्गिकरण गरिएको छ । अपांगता भएको व्यक्तिको अधिकार
सम्बन्धी ऐनको अनुसूचीमा उल्लेखित गंभिर्यता आधारमा गरिएका अपांगताको वर्गिकरण
गरी देहायका ४ समुहमा परिचयपत्र वितरण गरिनेछ ।
- (क) पूर्ण असक्त अपांगता :
तल उल्लेखित अवस्थाका व्यक्तिहरुलाई (क) वर्गको परिचयपत्र उपलब्ध गराईनेछ ।
जुन रातो रंगको पृष्ठभूमी जारी गरिनेछ ।
- (१) व्यक्तिको शारीरिक, मानसिक वा ईन्द्रिय सम्बन्धी प्रणालीहरुमा भएका क्षती र यसले
ल्याएको कार्यगत विचलनको अवस्था असाध्य गंभिर भई अरुको सहयोग लिएर पनि
दैनिक जीवन सम्पादन गर्न असाध्यै गठिन हुने व्यक्ति ।
- (२) सामान्य भन्दा सामान्य दैनिक कृयाकलापहरु पनि स्वयंम गर्न नसके र अन्य
व्यक्तिको सहयोग आवश्यकता पर्ने, तिर्ब बौद्धिक अपांगता भएका व्यक्तिहरु, तिर्ब
रुपमा अटिज्म प्रभावित व्यक्ति, पूर्ण रुपका श्रवण दृष्टिविहिन व्यक्तिहरु,
- (३) दुई वा सोभन्दा बढी प्रकृतीका शारीरिक, मानसिक वा ईन्द्रिय सम्बन्धी क्षति भई
सबैजसो दैनिक कृयाकलापहरु अन्य व्यक्तिकै सहयोगमा गर्नुपर्ने अवस्थाका
व्यक्तिहरु ।
- (४) निरन्तर रुपमा सघन हेरचाह (स्यार सुसार) को आवश्यक परिरहने शारीरिक
अपांगता भएका व्यक्ति वा मनोसामाजिक अपांगता भएका व्यक्तिहरु ।
- (ख) अति अशक्त अपांगता :

तल उल्लेखित अवस्थाका व्यक्तिहरुलाई (ख) वर्गको परिचयपत्र उपलब्ध गराईनेछ ।
जुन निलो पृष्ठभूमिमा जारी रहनेछ ।

- (१) शारीरिक, मानसिक वा ईन्द्रिय सम्बन्धी क्षति वा विचलन भएतापनि निरन्तर वा अधिकांश समय सहयोगी, दोभासे वा मानव पथ प्रदर्शक आदिको सहयोगमा आफ्नो दैनिक कृयाकलापहरु लगायत हिडडुल र संचार गर्न कठिनाई हुने व्यक्तिहरु ।
- (२) मस्तिस्क पक्षघात, मेरुदण्डमा चोटपटक वा पक्षघात, हेमुफिलिया, मांसपेशी सम्बन्धी समस्या वा विचलन लगायत अन्य विभिन्न कारणले शरीरिको डांड, हात, गोडा, कम्मर आदीले कामगर्न नसकि दैनिक आवागमनको लागि हुईल चियर प्रयोग गर्नुपर्ने अवस्थाका व्यक्तिहरु ।
- (३) दुबै हात कुमदेखि वा पाखुरादेखि मुनी पुनै नचल्ने वा गुमाएका, विभिन्न कारणले दुै हाथ र गोडा गुमाएका वा नचल्ने, कम्मरभन्दा मुनीको भाग गुमाएका वा नचल्ने दुवै गोडा पूर्ण कृयाशिल नभई बैसाखिको प्रयोग गर्ने व्यक्तिहरु ।
- (४) दृष्टिविहिण र पूर्ण दृष्टिविहिनको परिभाषा अन्तर्गत पर्ने व्यक्तिहरु ।
- (५) संचारको लागि निरन्तर दोभाषे आवश्यक पर्ने पूर्ण रुपमा कान सुन्न नसके (बहिरा), दैनिक जीवनका कृयाकलापहरु स्वयंम गर्न नसके, सिकाईमा समस्या भएका बौद्धिक अपांगता वा अटिज्म भएका व्यक्तिहरु, निरन्तर अरुको सहयोग लिईरहनुपर्ने बहु अपांगता भएका व्यक्तिहरु ।

(ग) मध्यम अपांगता :

तल उल्लेखित अवस्थाका व्यक्तिहरुलाई (ग) वर्गको परिचयपत्र उपलब्ध गराईनेछ ।
पहिलो पृष्ठभूमिमा जारी रहनेछ ।

- (१) कृतीम अंग, क्यालीपर, विशेष प्रकारका जुत्ता जस्ता सहायक सामाग्रीको प्रयोगबाट सामान्य हिडडुल लगायत दैनिक जीवनको कृयाकलापहरु स्वंम गर्न सक्ने ।
- (२) विभिन्न कारणले घुंडामुनिको अंगमा मात्र प्रभाव परेको तर सहायक सामाग्रीको प्रयोग नगरी पनि सामान्य हिडडुल गर्न सक्ने ।
- (३) कुम वा पाखुराभन्दा मुनी एक हात घुमाएका वा हाथ नचल्ने वा हाथले गर्न कान गर्न नसक्ने ।
- (४) दुबै हाथको हथकेला भन्दा मुनिका कम्तीमा बुढी औला र चोरी औला गुमाएका ।
- (५) दुबै गुडाको ऋकुच्चा भन्दा मुनीको भाग नभएका तर सामान्य हिडडुल गर्न सक्ने ।

- (६) मेरुदण्डमा समस्या भई डांड कुप्रिएको
- (७) सिकाईमा ढिलाई भएका दैनिक कृयाकलाप स्वयंम गर्न सक्ने बौद्धिक अपांगता र जटिज्म भएका व्यक्तिहरु ।
- (८) श्रवण यन्त्रको प्रयोगबाट वा ठुलो आवाज मात्र सुन्न सक्ने सुस्त श्रवण व्यक्तिहरु ।
- (९) शैल्यकृयाबाट स्वरयन्त्र भिकी घांटीको नलीबाट मात्र बोल्नुपर्ने अवस्था भएका व्यक्तिहरु ।
- (१०) ओठ तालु फुटेका कारण बोली स्पष्ट भएका व्यक्तिहरु ।
- (११) बोल्दा अडिक्ने, शब्द वा अक्षर दोहोरयाउने समस्या तिब्र भएका भकभकके व्यक्तिहरु ।
- (१२) ३ फिट भन्दा मुनीका होचा पुडका व्यक्तिहरु ।
- (१३) चस्मा र श्रवण यन्त्र दुवै प्रयोग गर्ने श्रवण दृष्टिविहिन व्यक्तिहरु, लेन्स वा म्याग्रीफयरको प्रयोगबाट मात्र पढ्न सक्ने न्यून दृष्टियुक्त व्यक्तिहरु ।
- (१४) अनुवशीय रक्तश्राव (हेमोफिलिया) सम्बन्धी समस्या भई दैनिक हिडडुलमा कठिनाई हुने व्यक्तिहरु ।
- (१५) मानसिक वा मनोसामाजिक अपांगता भएका व्यक्तिहरु ।
- (घ) सामान्य अपांगता :
- तल उल्लेखित अवस्थाका व्यक्तिहरुलाई (घ) वर्गको परिचयपत्र उपलब्ध गराईनेछ । जुन सेतो पृष्ठभूमिमा जारी रहनेछ ।
- (१) शारीरिक, मानसिक वा ईन्द्रिय सम्बन्धी सामान्य विचलन भएका तर दैनिक जीवनमा कृयाकलापहरु स्वयंम सम्पादन गर्न सक्ने ।
- (२) हात वा खुट्टा केही छोटो भएका, एक हाथको हथकेला भन्दा मुनी नचल्ने वा गुमाएका, एक हाथको हथकेलाभन्दा मुनिका कम्तीमा बुढी औला र चोरी औला गुमाएका वा दुबै हाथको कथकेला मुनिका कम्तीमा बुढी औला र चोरी औला भएका व्यक्तिहरु ।
- (३) ठुलो अक्षर पढ्ने सक्ने न्यून दृष्टियुक्त व्यक्तिहरु ।
- (४) दुवै गोडाको सबै औलाका भागहरु नभएका ।
- (५) श्रवण यन्त्र लगाई ठुलो आवाज सुन्ने तर बोली स्पष्ट भएका सुस्त श्रवण व्यक्तिहरु ।

परिच्छेद ३

परिचयपत्र ढांचा र समन्वय समिति

- (५) अपांगता भएका व्यक्तिहरुको परिचयपत्रको ढांचा देहाय बमोजिम हुनेछ । परिचयपत्र बाहक व्यक्तिको व्यक्तिगत विवरण स्पष्ट हुनेगरी नागरिकताको प्रमाणपत्रको ढांचामा यस कार्यविधिको अनुसूची २ बमोजिम एकापट्टि नेपाली भाषामा र अर्को पट्टी अंग्रेजी भाषामा लेखिएको माथि दफा ४ मा उल्लेखित मापदण्ड अनुसार एक पृष्ठको परिचयपत्र गंभीर्यता आधारमा गरिएका ४ वर्गका अपांगता भएका व्यक्तिलाई चार फरक रंगमा उपलब्ध गराइनेछ ।
- (६) समन्वय समिति सम्बन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछ ।
- (१) अपांगता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४ को दफा ४२ अनुसार अपांगता परिचयपत्र वितरण गर्न समेत कार्यको लागी नगरपालिकामा देहाय बमोजिमको स्थानीय समन्वय समिति रहनेछ ।
(क)	नगरपालिकाको उपप्रमुख	संयोजक
(ख)	न.पा.को महिला सदस्य मध्येबाट वा न.पा.ले तोकेको महिला सदस्य	सदस्य
(ग)	नगरपालिका भित्रका माध्यमिक विद्यालयका प्रधानाध्यापक वा श्रोत व्यक्ति मध्येबाट नगर पालिकाको प्रमुखले तोकेको व्यक्ति	सदस्य
(घ)	नगरपालिकाको प्रमुखले तोकिएको स्थानीय स्वास्थ्य चौकी वा अस्पतालको चिकित्सक	सदस्य
(ङ)	स्थानीय प्रहरी कार्यालयको प्रमुख	सदस्य
(च)	अपांगता भएका व्यक्तिहरुको हकहित संरक्षणको क्षेत्रमा स्थानीय स्तरमा कार्यरत संघसंस्थाहरु मध्येबाट नगरपालिकाको प्रमुखले मनोनित गरेका संस्थाको प्रतिनिधि	सदस्य
(छ)	नगरपालिका भित्रका अपांगता भएका व्यक्तिहरु मध्येबाट समन्वय समितिले मनोनयन गरेका एकजना महिला सदस्य सहित ३ जना	सदस्य
(ज)	नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारका स्थानीय स्तरमा रहेका सम्बन्धीत विषय हेर्ने कार्यालयको कार्यालय प्रमुख	सदस्य
(झ)	नगरपालिकाको उपप्रमुखले तोकिएको नगरपालिकाको कर्मचारी	सदस्य
(२)	स्थानीय समन्वय समितिले अपांगता परिचयपत्र वितरणका लागी सिफारिस गर्ने कामको साथै ऐनको दफा ४३ को (च) बमोजिमको परिचयपत्र सम्बन्धी कानुनी,	

संरचनागत तथा अन्य सुधार गर्नुपर्ने विषयमा प्रदेशको सामाजिक विकास मन्त्रालय, महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय लगायत सम्बन्धीत निकायमा लेखि पठाउनु पर्दछ ।

परिच्छेद ४

परिचय पत्र वितरण

(७) परिचयपत्र वितरण प्रकृया देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) अपांगता भएको व्यक्तिहरुको स्थानीय ठेगाना भएको स्थानीय तहको वडा कार्यालयमा अपांगता भएका व्यक्ति स्वयंम निजका अभिभावक वा संरक्षकले अनुसूची १ बमोजिमको ढांचामा परिचयपत्र प्राप्तीका लागि सबै पुष्टियाई गर्ने कागजातहरु २ प्रति समावेश गरी निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(ख) दर्खास्तमा आफ्नो नाम, स्थानीय ठेगाना, उमेर, अपांगता खुलेका लिखित प्रमाणित प्रतिलिपि, पासपोर्ट साईजको (संभव भएसम्म अपांगता देखिनेगरि खिचिएको) फोटो, अपांगताको गंभिर्यता अवस्था र शरीरिका अंगहरुले गर्ने काममा आएको समस्या र वा दैनिक कृयाकलापमा हुने सिमितताहरुको विवरण संलग्न हुनुपर्नेछ । यस प्रयोजनको लागि जन्मदर्ता प्रमाणपत्र वा नागरिकताको प्रमाणपत्र वा जग्गा धनी प्रमाणपुर्जा वा शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र वा मतदाता परिचयपत्र वा अपांगताको आधारमा कुनै जागिर गरिएको भने नियुक्ति पत्र वा त्यो संस्थाले दिएको प्रमाण वा जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा दर्ता भएका अपांगता सम्बन्धी कार्य गर्ने संघसंस्थाले गरेको सिफारिस मध्ये कुनै एक वा यस्तै विश्वस्त हुन सक्ने आधार दिने अन्य प्रमाणित लिखितलाई आधार मानिनेछ ।

(ग) रित पुगी आएको निवेदनमा वडा कार्यालयले निवेदन प्राप्त भएको मितिले बढीमा ३ दिनभित्र निवेदकले पेश गरेका कागजातहरुको एकप्रति कार्यालयमा राखि वडा कार्यालयको सिफारिस सहित एकप्रति नगरपालिकामा पठाउनुपर्नेछ ।

(घ) सम्बन्धीत व्यक्तिले पेश गरेको निवेदन उपर कुनै कागजात वा प्रमाण नपुगी परिचयपत्रका लागि सिफारिस गर्न उपयुक्त नदेखिएमा सो व्यहोरा निवेदकलाई ३ दिन भित्रमा जानकारी दिनुपर्दछ ।

(ङ) वडा कार्यालयले सिफारिस गर्न नसक्ने भनी दिएको जानकारी निवेदकलाई चित्त नबुझे सुचना पाएको १५ दिनभित्रमा सम्बन्धीत स्थानीय तह समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

- (च) यसरी प्राप्त भएको निवेदन समेत समावेश राखी स्थानीय समन्वय समितिको बैठकमा पेश गर्नुपर्दछ । निवेदकले पेश गरेका कागजात अन्य सम्भाव्य तथ्य प्रमाणका आधारमा निजले परिचयपत्र पाउने देखियो भने स्थानीय समन्वय समितिले सिफारिस गरेका निजलाई परिचयपत्र वितरण गरी त्यसको जानकारी निवेदक र वडा कार्यालयलाई समेत दिनु पर्दछ ।
- (छ) परिचयपत्रका लागी सिफारिस गर्न कुनै कठिनाई परेमा वडा कार्यालयले चिकित्सक/विशेषज्ञ वा अपांगता भएका व्यक्तिका संस्थाका प्रतिनिधिसंग परामर्श लिन सक्नेछ ।
- (ज) सामान्यतया अपांगता भएका व्यक्ति वा स्वयंमले आफ्नो परिचयपत्र बुझिलिनुपर्दछ । अति अशक्त वा पूर्ण अशक्त अपांगता भएका कारणले परिचयपत्र बुझिलिन आउन नसक्ने भएका वडा कार्यालयको सिफारिसमा परिवारका सदस्य, संरक्षक वा निजको वसोवास गर्ने स्थानीय निकायका पदाधिकारीले निजलाई बुझाउने गरी बुझिलिन सक्नेछन् ।
- (झ) परिचयपत्र प्राप्त व्यक्तिको वर्गीकृत लगत स्थानीय तहले कम्प्यूटराईज गरी आफ्नो कार्यालयमा राखि चौमासिक रुपमा प्रदेश र संघको सम्बन्धीत मन्त्रालयमा जानकारी गराउनुपर्नेछ ।
- (ञ) समन्वय समितिले परिचयपत्र दिन भनी ठहर गरेका व्यक्तिलाई स्थानीय तहको कार्यालयले अनुसूची २ बमोजिमको परिचयपत्र (अपांगता भएका वयक्तिहरुलाई) निःशुल्क उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
- (ट) परिचयपत्रमा नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतको हस्ताक्षर हुनेछ । प्रचलित कानूनको अधिनमा रही अन्य अधिकृत कर्मचारीलाई समेत अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
- (ठ) प्रत्यक्ष रुपमा देखिने वा अवलोकन गर्न सक्ने शारीरिक, मानसिक वा ईन्द्रिय सम्बन्धी क्षतिको हकमा परिचयपत्र प्रदान गर्न अधिकारीले अवलोकन गरी तत्काल उपयुक्त परिचयपत्र उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
- (ड) प्रत्यक्ष रुपमा नदेखिने वा अवलोकन गर्न नसक्ने शारीरिक, मानसिक वा ईन्द्रिय सम्बन्धी क्षति भएका वा प्रष्ट रुपमा छुट्याउन समस्या भएका अपांगता भएका व्यक्तिका हकमा समन्वय समितिमा पेश गरी समितिको सिफारिसका आधारमा परिचयपत्र वितरण गर्नुपर्नेछ ।

(८) अन्य स्थानीय तहबाट परिचयपत्र वितरण गर्ने :

स्थानीय ठेगानामा बसोबास नभएका र विभिन्न अवरोध तथा शारीरिक वा मानसिक अवस्थाको गंभिर्यताको कारण आफ्नो स्थायी बसोबास भएको जिल्लामा गई अपांगता परिचयपत्र प्राप्त गर्न असमर्थ व्यक्तिका लागि निजको स्थायी बसोबास भएको स्थानको सम्बन्धीत स्थानीय तहबाट परिचयपत्र नलिएको सुनिश्चित भएमा दफा ५ को प्रकृया पुरा गरी प्रचलित पत्र प्रदान गरेर सम्बन्धीत स्थानीय तहलाई जानकारी गराउन सक्नेछ ।

(९) प्रतिलिपि सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) परिचयपत्र हराई, नासिई वा बिग्रिई परिचयपत्रको प्रतिलिपि लिनुपर्ने भएमा आफ्नो स्थानीय ठेगाना भएको स्थानीय तहको वडा कार्यालयमा यथार्थ विवरण र कारण खुलाई सिफारिसका लागि निवेदन दिनु पर्दछ ।

(२) वडा कार्यालयले सबै व्यहोरा बुझि निवेदकको मांग मुनासिव देखिएमा परिचयपत्रको प्रतिलिपि उपलब्ध गराउन प्राप्त निवेदन तथा अन्य कागजातको प्रतिलिपि वडा कार्यालयमा राखि निवेदकले पेश गरेको संलग्न कागजात सहित सिफारिस गरी नगरपालिका स्थानीय तहमा पठाउनुपर्नेछ ।

(३) स्थानीय तहले सिफारिस सहित प्राप्त भएको निवेदन अपांगताको प्रकृति अनुसार सोभै वा स्थानीय समन्वय समितिमा पेश गरी समितिको निर्णय अनुसार अपांगता परिचयपत्र प्रतिलिपि निःशुल्क उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(४) प्रतिलिपिका लागि प्राप्त भएको निवेदनका विषयमा सो परिचयपत्र वाहक व्यक्तिले कहिले प्राप्त गरेको परिचयपत्र हेरफेर गर्नुपर्ने देखिएमा स्थानीय सिफारिस समितिमा पेश गरी सो समितिबाट प्राप्त निर्देशन अनुसार गर्नुपर्दछ ।

(१०) यस कार्यविधिको प्रतिकुल कार्य भएमा प्रचलित कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम सजाय हुनेछ ।

(११) अभिलेख सम्बन्धी व्यवस्था ।

(१) सम्बन्धीत वडा कार्यालयले आफ्नो क्षेत्रमा भएका कुल अपांगता भएका व्यक्तिहरु तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरु मध्ये परिचयपत्र पाएका व्यक्तिहरुको अपांगताको प्रकृती र गंभिर्यता लगायत अन्य आवश्यक विवरण खुल्ने गरी नियमित रुपमा अद्यावधिक गरी त्यसको चौमासिक विवरण तयार गरी नियमित रुपमा आफ्नो नगरपालिका तथा जिल्ला समन्वय समितिलाई समेत पठाउनेपर्नेछ ।

- (२) स्थानीय तहले परिचयपत्र वितरण गरेपछि यसको जानकारी प्राप्त गर्ने व्यक्तिको स्थानीय ठेगाना भएको वडा कार्यालयलाई दिनुपर्दछ ।
- (३) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेका कुल अपांगता भएका व्यक्तिहरु तथा अपांगता परिचयपत्र पाएका व्यक्तिहरुको अभिलेख राखी त्यसको चौमासिक प्रतिवेदन प्रदेशको सामाजिक विकास मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय र संघिय मामिना तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय पठाउनुपर्नेछ ।

परिच्छेद ५

विविध

(१२) विविध :

- (१) सबै स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्र रहेका विकट तथा दुर्गम गाउहरुमा रहेका अपांगता भएका व्यक्तिहरुका लागी अपांगता परिचयपत्र लगायतका सेवा सरल तरिकाले उपलब्ध गराउन कम्तीमा वर्षे एक पटक ती ठाउहरुमा परिचयपत्र वितरण सम्बन्धी घुम्ती शिविर संचालन गर्नुपर्दछ ।
- (२) यो कार्यविधि लागु हुनु अगाडी प्राप्त गरेको अपांगता परिचयपत्र सम्बन्धीत नगरपालिका बुझाई सो कार्यविधि जारी भएको मितिले एक वर्षभित्रमा यस कार्यविधि बमोजिमको परिचयपत्र लिनुपर्नेछ । यसअघि जारी भएका परिचयपत्र एक वर्षपछि स्वतः मान्य हुने छैन ।
- (३) यस कार्यविधि भएको प्रावधान अपांगता भएको व्यक्तिहरुको अधिकार सम्बन्धीत ऐन र अन्य प्रचलित कानुनसंग बांझिएमा बांझिएको हदसम्म स्वतः मान्य हुनेछ ।
- (४) अपांग परिचयपत्र वितरण सम्बन्धमा यस कार्यविधिमा उल्लेख नभएको विषयमा अपांगता भएको व्यक्तिहरुको अधिकार सम्बन्धी ऐन र अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम हुनेछ ।
- (५) अपांग परिचयपत्र वितरण निर्देशिका, २०६५ बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै कार्यविधि बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।
- (६) अपांग परिचयपत्र वितरण निर्देशिका, २०६५ खारिज गरिएको छ ।

अनुसूची -१

अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचयपत्र पाउनको लागि दिने निवेदनको ढाँचा

फोटो

श्री कार्यालय प्रमुख ज्यू,

मार्फत.....

..... नगरपालिका ।

मिति : .....

विषय : अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचयपत्र पाउँ ।

महोदय,

म अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचयपत्र पाउन योग्य भएकोले निम्न लिखित विवरण राखि परिचयपत्र पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । मैले पेस गरेको विवरण ठीक साँचो छ, झुठ्ठा ठहरेमा प्रचलित कानून बमोजिमको सजाय भोग्न मञ्जुर छु ।

- १) नाम थर : ..... उमेर..... लिङ्ग.....
- २) प्रदेश :
- ३) ठेगाना :
  - क) स्थायी ठेगाना..... पालिका, वडा नं..... टोल.....
  - ख) अस्थायी ठेगाना ..... पालिका, वडा नं..... टोल.....
  - ग) सम्पर्क टेलिफोन वा मोबाईल नं.....
- ४) संरक्षक/अभिभावकको नाम थर..... निवेदकको नाता.....
- ५) संरक्षक/अभिभावकको टेलिफोन वा मोबाईल नं.....
- ६) नेपाल सरकारको परिभाषा र वर्गीकरण अनुसार अपाङ्गताको प्रकार.....
- ७) नेपाल सरकारको परिभाषा र वर्गीकरण अनुसार अशक्तताको आधारमा अपाङ्गताको प्रकार.....
- ८) शरीरको अंग, संरचना, प्रणालीमा आएको क्षतिको विवरण
.....
.....
- ९) क्षती भएपछि दैनिक कृयाकलापमा आएको अवरोध वा सिमितताको विवरण
.....
.....
- १०) अपाङ्गताको कारण उपयुक्त स्थानमा चिनो लगाउनुहोस् ।
  - क) रोगको दीर्घ असर
  - ख) दुर्घटना
  - ग) जन्मजात

- घ) सशस्त्र द्वन्द्व   ड) वंशानुगत कारण   च) अन्य.....
- ११) सहायक सामाग्री प्रयोग गर्नुपर्ने आवश्यकता भएको वा नभएको : उपयुक्त स्थानमा चिनो लगाउनुहोस् ।
क) भएको   ख) नभएको
- १२) आवश्यकता भएको भए कस्तो प्रकारको सहायक सामाग्रीको प्रयोग गर्नुपर्ने हुन्छ ।
.....
- १३) सहायक सामाग्री प्रयोग गर्ने गरेको/नगरेको (उपयुक्त स्थानमा चिनो लगाउनुहोस्)
क) गर्ने गरेको   ख) गर्ने नगरेको
- १४) सहायक सामाग्री प्रयोग गर्ने गरेको भए सामाग्रीको नाम :.....
- १५) अन्य व्यक्तिको सहयोग विना आफ्ना कस्ता कस्ता दैनिक कार्य गर्न सक्नुहुन्छ :
क) .....   ख) .....   ग) .....
घ) .....   ड) .....   च) .....
- १६) अन्य व्यक्तिको सहयोग लिनुहुन्छ भने कुन कुन कामको लागि लिनु हुन्छ :
क) .....   ख) .....   ग) .....
घ) .....   ड) .....   च) .....
- १७) पछिल्लो शैक्षिक योग्यता :
क) प्राथमिक तह :   ख) निम्न माध्यमिक तह   ग) माध्यमिक तह
घ) उच्च माध्यमिक तह   ड) स्नातक तह   च) स्नातकोत्तर तह
छ) विद्यावारिधी तह
- १८) कुनै तालिम प्राप्त गर्नुभएको भए मुख्य तालिमहरुको नाम लेख्नुहोस् :
.....
.....
.....
- १९) हालको पेशा :
क) अध्ययन   ख) कृषी व्यवसाय   ग) स्वरोजगार   घ) अध्ययन
ड) सरकारी सेवा   च) निजी क्षेत्रमा सेवा   ज) केही नगरेको   झ) अन्य.....

निवेदक

नाम, थर.....
हस्ताक्षर.....
मिति.....

अनुसूची-२

अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचयपत्रको ढाँचा

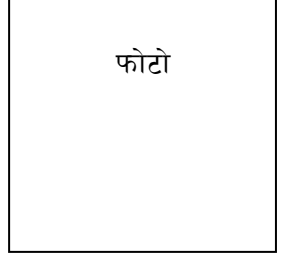
नेपाल सरकार

निशान छाप :

.....

परिचयपत्र नम्बर :

परिचयपत्रको प्रकार :

अपाङ्गता परिचय-पत्र

- (१) नाम, थर:.....
- (२) ठेगाना : प्रदेश..... जिल्ला..... स्थानीय तह.....
- (३) जन्म मिति : (४) नागरिकता नम्बर :
- (५) लिङ्ग : (६) रक्त समुह :
- (७) अपाङ्गताको किसिम : प्रकृतिको आधारमा..... गंभीरता.....
- (८) बाबु/आमा वा संरक्षकको नाम, थर.....
- (९) परिचयपत्र वाहकको दस्तखत :
- (१०) परिचयपत्र प्रमाणित गर्ने : .....

नाम, थर.....

हस्ताक्षर.....

पद.....

मिति.....

यो परिचय पत्र बसैले पाएमा नजिकको प्रहरी कार्यालय वा स्थानीय निकायमा बुझाईदिनुहोला ।

Annex 2

Disability Identity Card Format

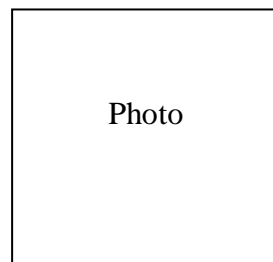
The government of Nepal

Stamp

.....

ID Card Number :

ID Card Type :

Disability Identity Card

- (1) Full name of person
- (2) Address : Province.....District.....Local Level.....
- (3) Date of Birth   (4) Citizenship Number :.....
- (5) Sex : .....   (6) Blood Group :.....
- (7) Types of Disability : On the basis of nature.....On the basis of Severity
- (8) Father Name/Mother Name of Guardain.....
- (9) Signature of ID Card Holders.....
- (10) Approved by.....

Name.....

Signature.....

Designation.....

Date.....

"If somebody finds this Id card, Please deposit this in the nearby police station of municipality office"

अनुसूची-३

अपाङ्गता भएका व्यक्तिको कार्यालयमा राखिने अभिलेखको ढाँचा

क्रम संख्या :

अपाङ्गता परिचयपत्र नम्बर : परिचयपत्रको प्रकार.....

(१) नाम, थर

(२) ठेगाना (स्थायी) प्रदेश : जिल्ला : स्थानीय तह: वडा :

(३) ठेगाना (अस्थायी) प्रदेश : जिल्ला : स्थानीय तह: वडा :

(४) जन्म मिति : (५) नागरिकता नम्बर :

(६) रक्त समुह : (७) विवाहित/अविवाहित :

(८) बाबु/आमा वा संरक्षकको नाम, थर :

(९) ठेगाना : प्रदेश : जिल्ला : स्थानीय तह: वडा :

(१०) अपाङ्गता भएको व्यक्ति संगको नाता :

(११) पच्छिल्लो शैक्षिक योग्यता :

(१२) अध्ययनरत विद्यालय वा क्याम्पस : अध्ययन नगरेको पढाई सकेको

(१३) पेशा :

(१४) अपाङ्गताको किसिम :

(क) अपाङ्गताको प्रकृतिको आधारमा.....

(ख) अपाङ्गताको गंभिरताको आधारमा

(१५) कस्ता दैनिक कृयाकलापहरु गर्न सकिन्छ ?

.....
(१६) कस्ता दैनिक कृयाकलापहरु गर्न सकिदैन ?

.....
(१७) सहायक सामाग्री आवश्यक पर्ने नपर्ने

आवश्यक पर्ने भए के.....

(१८) हाल सहायक सामाग्री पाएको नपाएको

(१९) परिचयपत्र वाहकले पाएको अन्य सेवा, सुविधा

.....
(२०) परिचयपत्र वाहकलाई आवश्यक परेका अन्य सेवा, सुविधाहरु

.....

(२१) सेवा, सुविधा प्राप्त गर्ने निकाय :.....

(२२) अन्य :.....

प्रमाणित गर्ने अधिकारीको

दस्तखत.....

नाम, थर.....

पद.....

कार्यालय.....

मिति.....